

विवाह दर्ता नियमावली, २०२८

नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित मिति

२०२८।८।१७

*विवाह दर्ता ऐन, २०२८ को दफा १६ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले देहायका नियमहरू बनाएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ : (१) यो नियमहरूको नाम "विवाह दर्ता नियमावली, २०२८" रहेको छ ।

(२) यो नियमावली संवत् २०२८ साल पौष १ गतेदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा,-

"ऐन" भन्नाले विवाह दर्ता ऐन, २०२८ सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२

दर्ताद्वारा विवाह

३. विवाहको दरखास्त : (१) ऐन बमोजिम दर्ताद्वारा विवाह गर्न चाहने पुरुष र स्त्रीले ऐनमा तोकिएको म्यादभित्र अनुसूची-१ को ढाँचामा संयुक्तरूपमा दरखास्त लेखी सही गरी विवाह अधिकारी समक्ष पेश गर्नु पर्छ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम दरखास्त परेपछि विवाह अधिकारीले अनुसूची-२ मा तोकिएको ढाँचाको विवाह दरखास्त किताबमा सो दरखास्त दर्ता गरी राख्नु पर्छ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम दरखास्त दर्ता गरेपछि विवाह अधिकारीले सो प्रस्तावित विवाह प्रचलित नेपाल कानून विपरीत हुने देखी विवाह गराउन इन्कार गरेमा कति कारणले प्रचलित नेपाल कानूनको विपरीत हुने हो इन्कार गर्नाको कारण खुलाई दरखास्त दर्ता भएको सात दिनभित्र दरखास्त गर्ने पक्षहरूलाई लिखित सूचना दिनु पर्छ ।

* संवत् २०७५ भदौ १ गतेबाट लागू भएको केही नेपाल कानूनलाई संशोधन, एकीकरण, समायोजन र खारेज गर्ने ऐन, २०७४ द्वारा खारेज भएको ।

४. **उद्घोषणपत्र** : ऐनको दफा ८ बमोजिम विवाहका पक्षहरूले परस्पर पति र पत्नीको रूपमा वरण र ग्रहण गरेको कुराको अनुसूची-३ मा तोकिएको ढाँचाको उद्घोषणपत्रमा सहिछाप गरी विवाह अधिकारीलाई दिनु पर्छ ।
५. **विवाह दर्ता** : नियम ४ बमोजिम उद्घोषणपत्रमा सही भएपछि विवाह अधिकारीले अनुसूची-४ मा तोकिएको ढाँचाको विवाह दर्ता किताबमा सो विवाह दर्ता गर्नु पर्छ ।
६. **विवाहको प्रमाणपत्र** : नियम ५ बमोजिम विवाह दर्ता भएपछि विवाह अधिकारीले विवाहका पक्षहरूलाई अनुसूची-५ मा तोकिएको ढाँचाको विवाहको प्रमाणपत्र दिनु पर्छ ।

परिच्छेद-३

अरु विवाहको दर्ता

७. **अरु विवाह दर्ता गर्न दरखास्त**: (१) ऐन बमोजिम कुनै दम्पतिले आफ्नो धर्म, जाति वा कुलको रीति, थिति परम्परा वा चलन व्यवहार अनुसार भएको विवाह वा वैवाहिक सम्बन्ध दर्ता गर्न चाहेमा अनुसूची-६ मा तोकिएको ढाँचामा दरखास्त लेखी विवाह अधिकारी समक्ष पेश गर्नु पर्छ ।
(२) उपनियम (१) बमोजिम दरखास्त परेपछि विवाह अधिकारीले सो दरखास्त अनुसूची-७ मा तोकिएको ढाँचाको विवाह दर्ता दरखास्त किताबमा दर्ता गरी राख्नु पर्छ ।
(३) उपनियम (२) बमोजिम दरखास्त दर्ता गरे पछि विवाह अधिकारीले निजहरूका बीच भएको विवाह वा वैवाहिक सम्बन्ध प्रचलित नेपाल कानूनको विपरीत भएको देखी दर्ता गर्न इन्कार गरेमा बाहेक अरु अवस्थामा अनुसूची-८ मा तोकिएको ढाँचाको विवाह दर्ता किताबमा सो विवाह वा वैवाहिक सम्बन्ध दर्ता गर्नु पर्छ ।
(४) उपनियम (३) बमोजिम दर्ता गरेपछि विवाह अधिकारीले सो दम्पतिलाई अनुसूची-९ मा तोकिएको ढाँचामा विवाहको प्रमाणपत्र दिनु पर्छ ।

परिच्छेद-४

विविध

८. **सुरक्षित राख्ने**: यो नियमावली बमोजिमको विवाह दरखास्त, दर्ता किताब, विवाह दर्ता किताब र सो सम्बन्धी सबै कागजातहरू सुरक्षित राख्नु विवाह अधिकारीको कर्तव्य हुनेछ ।
९. **नक्कल दिने**: विवाह दर्ता गर्ने बारेको दरखास्त, विवाह प्रमाणपत्र र सम्बन्धित अन्य कागजातको नक्कल कसैले लिन चाहेमा विवाह अधिकारीले देहायका कागजातको देहाय बमोजिम दस्तुर लिई रीतपूर्वकको नक्कल सात दिन भित्र दिनु पर्नेछ:-
(१) विवाहको प्रमाणपत्रको पाँच रूपैयाँ ।

(संवत् २०८२ साल पुस मसान्तसम्म भएका संशोधन मिलाइएको)

(२) प्रमाणपत्र बाहेक अन्य कागजातहरूको प्रत्येक प्रतिको एक रूपैयाँ ।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

द्रष्टव्य:- केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६३ द्वारा रूपान्तर गरिएका शब्दहरू:

“श्री ५ को सरकार” को सट्टा “नेपाल सरकार” ।

(३)

अनुसूची-१

(नियम ३ को (१) सँग सम्बन्धित)

विवाह गर्ने दरखास्त

श्री विवाह अधिकारी,

.....

महोदय,

हामी देहायकाले विवाह दर्ता ऐन, २०२८ बमोजिम दर्ताद्वारा परस्परमा विवाह गर्न इच्छुक भएको हुँदा यो दरखास्त पेश गरेका छौं ।

हामीहरूको बीच विवाह भएमा प्रचलित नेपाल कानून र ऐनको दफा ४ को विपरीत हुने छैन । ऐन बमोजिम हाम्रो विवाह दर्ता होस् । हामीले तपसिल बमोजिम भरेको विवरण पछि झुट्टा ठहरिए कानून बमोजिम सहोला बुझाउँला ।

पुरुष र स्त्रीको नाम, थर	उमेर	पेशा	वैवाहिक स्थिति	स्थायी ठेगाना	अस्थायी ठेगाना	नागरिकता	बाबुको नाम, थर वतन	बाजेको नाम, थर वतन	पुरुष र स्त्रीको बीच नाता सम्बन्ध	कैफियत

.....

१. (पुरुषको हस्ताक्षर)

रेखात्मक सही

.....

दा	वा
----	----

२. (स्त्रीको हस्ताक्षर)

रेखात्मक सही

दा	वा
----	----

मिति :-

(संवत् २०८२ साल पुस मसान्तसम्म भएका संशोधन मिलाइएको)

अनुसूची-२

(नियम ३ को (२) सँग सम्बन्धित)

विवाह दरखास्त किताब

संवत् साल

पुरुष र स्त्रीको नाम, थर	उमेर	पेशा	वैवाहिक स्थिति	स्थायी ठेगाना	अस्थायी ठेगाना	नागरिकता	बाबुको नाम, थर वतन	बाजेको नाम,थर वतन	पुरुष र स्त्रीको बीच नाता सम्बन्ध	दस्तखत दर्ता भएको मिति	कैफियत

.....

१. (पुरुषको हस्ताक्षर)

रेखात्मक सही

.....

दा	वा
----	----

२. (स्त्रीको हस्ताक्षर)

रेखात्मक सही

दा	वा
----	----

विवाह अधिकारीको हस्ताक्षर

मिति

कार्यालयको छाप

(संवत् २०८२ साल पुस मसान्तसम्म भएका संशोधन मिलाइएको)

अनुसूची-३

(नियम ४ सँग सम्बन्धित)

उद्घोषणपत्र

म तपाईं / तिमी लाई मेरो / मेरी कानून बमोजिम पति / पत्नीको रूपमा वरण / ग्रहण गर्दछु ।

१. पुरुषको हस्ताक्षर दा . वा.

२. स्त्रीको हस्ताक्षर दा. वा

माथि उल्लिखित पुरुष र स्त्रीले हामीहरूको सामुन्नेमा एकले अर्कालाई उपरोक्त बमोजिम सम्बोधन गरी पति र पत्नीको रूपमा वरण तथा ग्रहण गरेको ठीक साँचो हो ।

साक्षीहरूको नाम, थर, वतन र सही

(क)

(ख)

(ग)

विवाह अधिकारीको हस्ताक्षर

मिति:.....

कार्यालयको छाप

(संवत् २०८२ साल पुस मसान्तसम्म भएका संशोधन मिलाइएको)

अनुसूची-४

(नियम ५ सँग सम्बन्धित)

विवाह दरखास्त किताब

पुरुष र स्त्रीको नाम, थर	उमेर	पेशा	वैवाहिक स्थिति	अस्थायी ठेगाना	स्थायी ठेगाना	नागरिकता	बाबुको नाम, थर वतन	बाजेको नाम, थर वतन	पुरुष र स्त्रीको बीच नाता सम्बन्ध	साक्षी हरुको नाम, थर, वतन	दरखास्त दिएको मिति	दरखास्त दर्ता मिति	उद्घोषणपत्र	पुरुष र स्त्रीको नाम, थर	उमेर	पेशा

.....

१. (पुरुषको हस्ताक्षर)

रेखात्मक सही

.....

दा	बा
----	----

२. (स्त्रीको हस्ताक्षर)

रेखात्मक सही

दा	बा
----	----

साक्षीहरुको सही

(संवत् २०८२ साल पुस मसान्तसम्म भएका संशोधन मिलाइएको)

(क)

(ख)

(ग)

विवाह अधिकारीको हस्ताक्षर

मिति:

कार्यालयको छाप

(संवत् २०८२ साल पुस मसान्तसम्म भएका संशोधन मिलाइएको)

अनुसूची-५

(नियम ६ सँग सम्बन्धित)

विवाहको प्रमाणपत्र

..... श्री को नाति श्री को छोरा
..... बस्ने वर्ष को श्री र श्री को
नातिनी श्री को छोरी बस्ने वर्ष को श्री
..... ले मिति मा यस कार्यालयमा आई विवाह दर्ता ऐन,
२०२८ बमोजिम एकले अर्कोलाई पति र पत्नीको रूपमा वरण तथा ग्रहण गरी विवाह गरेकोले निजहरुको
बीच ऐन बमोजिम दर्ता भएको विवाहको श्री / श्रीमती
लाई यो प्रमाणपत्र प्रदान गरिएको छ ।

विवाह अधिकारीको

हस्ताक्षर

मिति:

कार्यालयको छाप

अनुसूची-६

(नियम ७ (१) सँग सम्बन्धित)

अरु विवाह दर्ताको

दरखास्त

श्री विवाह अधिकारी,

.....

महोदय,

हामी देहायका दम्पतिले मिति मा धर्म, जाति वा कुलको रीति, थिति, परम्परा चलन व्यवहार अनुसार परस्पर विवाह गरी / वैवाहिक सम्बन्ध जोडी पति पत्नीको रुपमा रही आएकोमा यो ऐन बमोजिम विवाह / वैवाहिक सम्बन्ध दर्ता गर्न हामी इच्छुक भएकोले दरखास्त पेश गरेका छौं । हामीहरुको बीच भएको विवाह / वैवाहिक सम्बन्ध दर्ता भएमा नेपाल कानून वा ऐनको दफा ४ को विपरीत हुने छैन । ऐन बमोजिम हाम्रो विवाह / वैवाहिक सम्बन्ध दर्ता होस् । हामीले तपसिल बमोजिम भरेको विवरण पछि झुट्टा ठहरे कानून बमोजिम सहौला बुझाउँला ।

विवाह/ वैवाहिक सम्बन्ध दर्ता गर्ने दम्पतिको नाम र थर	उमेर	पेशा	स्थायी ठेगाना	अस्थायी ठेगाना	नागरिकता	बाबुको नाम, थर वतन	बाजेको नाम, थर वतन	विवाह/ वैवाहिक सम्बन्ध कायम भएको मिति र ठाउँ	जन्म भएको सन्तानको नाम, उमेर र लिङ्ग	दम्पतिको बीच विवाह/ वैवाहिक सम्बन्ध भएको थाहा पाउने साक्षीहरुको नाम	कैफियत

१. (पतिको हस्ताक्षर)

रेखात्मक सही

.....

दा	वा
----	----

२. (पत्नी हस्ताक्षर)

रेखात्मक सही

मिति:

दा	वा
----	----

(१०)

(संवत् २०८२ साल पुस मसान्तसम्म भएका संशोधन मिलाइएको)

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

(संवत् २०८२ साल पुस मसान्तसम्म भएका संशोधन मिलाइएको)

अनुसूची-७

(नियम ७ (२) सँग सम्बन्धित)

अरु विवाह दरखास्त किताब

संवत् साल

विवाह / वैवाहिक सम्बन्ध दर्ता गर्ने दम्पतिको नाम र थर	उमेर	पेशा	स्थायी ठेगाना	अस्थायी ठेगाना	नागरिकता	बाबुको नाम, थर वतन	बाजेको नाम, थर वतन	विवाह/ वैवाहिक सम्बन्ध दर्ता गर्ने दरखास्त दिएको मिति	विवाह/ वैवाहिक सम्बन्ध कायम भएको मिति	विवाह / वैवाहिक सम्बन्ध कायम भएको मिति पछि जाय जन्म भएको सन्तानको नाम, उमेर र लिङ्ग	कैफियत

१. (पतिको हस्ताक्षर)

रेखात्मक सही

.....

दा

वा

२. (पत्नी हस्ताक्षर)

रेखात्मक सही

दा

वा

(संवत् २०८२ साल पुस मसान्तसम्म भएका संशोधन मिलाइएको)

विवाह अधिकारीको

हस्ताक्षर

मिति:-.....

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

(संवत् २०८२ साल पुस मसान्तसम्म भएका संशोधन मिलाइएको)

अनुसूची-८

(नियम ७ (३) सँग सम्बन्धित

अरु विवाह दर्ता किताब

विवाह/ वैवाहिक सम्बन्ध दर्ता गर्ने दम्पतिको नाम र थर	उमेर	पेशा	स्थायी ठेगाना	अस्थायी ठेगाना	नागरिकता	बाबुको नाम, थर वतन	बाजेको नाम, थर वतन	विवाह/ वैवाहिक सम्बन्ध भएको मिति र ठाउँ	दम्पतिको विवाह / वैवाहिक सम्बन्ध भएको थाहा पाउने साक्षीहरुको नाम	विवाह/ वैवाहिक सम्बन्ध दर्ता गर्न दरखास्त दिएको मिति	विवाह/ वैवाहिक सम्बन्ध दर्ता भएको मिति	विवाह/ वैवाहिक सम्बन्ध दर्ता हुन अगाडि जायजन्म भएको सन्तानको नाम, उमेर लिंग	प्रमाणपत्र पाएको मिति	कैफियत
--	------	------	------------------	-------------------	----------	-----------------------------	-----------------------------	--	--	--	---	---	-----------------------------	--------

(संवत् २०८२ साल पुस मसान्तसम्म भएका संशोधन मिलाइएको)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

१. (पतिको हस्ताक्षर)

रेखात्मक सही

.....

दा

बा

२. (पत्नी हस्ताक्षर)

रेखात्मक सही

दा

बा

साक्षीहरूको सही

(क)

विवाह अधिकारीको

(ख)

हस्ताक्षर

(ग).....मिति

कार्यालयको छाप

(संवत् २०८२ साल पुस मसान्तसम्म भएका संशोधन मिलाइएको)

अनुसूची-९

नियम ७ को (४) सँग सम्बन्धित

विवाह / वैवाहिक सम्बन्ध दर्ता भएको

प्रमाणपत्र

श्री को नाति श्री को छोरा, बस्ने वर्ष को श्री र श्री की नातिनी श्री को छोरी बस्ने वर्ष को श्रीमती को बीच मिति मा भएको विवाह / वैवाहिक सम्बन्ध विवाह दर्ता ऐन, २०२८ बमोजिम दर्ता भएकोले श्री / श्रीमती लाई यो प्रमाणपत्र प्रदान गरिएको छ ।

विवाह अधिकारीको

हस्ताक्षर

कार्यालयको छाप